

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
Katarina Berglund Siegbahn
Rättssakkunnig
103 33 STOCKHOLM

Slutbetänkande av Yttrandefrihetskommittén - En översyn av tryck- och yttrandefriheten, SOU 2012:55

Ju 2012/5629/L6

Sammanfattning

Svenska Förläggareföreningen välkomnar förslaget att inte ersätta den sedan länge väl etablerade tryck- och yttrandefrihetsreglering som vi har idag, utan istället göra en allmän översyn av TF och YGL för att komma till rätta med otydligheter i gällande lagstiftning. Föreningen saknar dock efter Yttrandefrihetskommitténs betänkande vissa rättsliga justeringar vad avser ansvaret och skyddet för böcker utgivna i olika format, som föreningen gärna ser åtgärdade i en fortsatt utredning. Förläggareföreningen ser fram emot ett likartat grundlagsskydd för alla böcker oavsett vilket format de ges ut i, liksom likartade regler för ansvar avseende innehållet i böckerna. Föreningen ser därför fram emot ytterligare beredning av dessa frågor liksom en inbjudan att få delta i det fortsatta arbetet.

Ensamansvaret för tryckta böcker i TF

Det är först och främst författaren som bär det tryckfrihetsrättsliga ansvaret för innehållet i en tryckt icke-periodisk skrift. Föreningen har tidigare i remissvaret av den 11 februari 2011 till Delbetänkandet SOU 2010:68 Ny

Yttrandefrihetsgrundlag? skrivit om bakgrunden till att ansvaret ligger hos författaren. Även Sveriges Författarförbund har kommit in med liknande synpunkter, men det finns skäl att upprepa sig här.

Det är en etablerad ordning som förlag och författare känner väl, att författaren bär det tryckfrihetsrättsliga ansvaret för innehållet i en tryckt icke-periodisk skrift. Det skulle innebära stora konsekvenser att flytta över ansvaret från författaren till förläggaren. Traditionellt kommer författaren med ett färdigskrivet manus till förlaget och i allmänhet omarbetas manuset i nära samarbete mellan redaktör, förläggare och författare innan utgivning. Att förlagen fullt ut skulle ansvara tryckfrihetsrättsligt för innehållet, skulle innebära ett annat arbetssätt och en annan utgivning. En sådan straffrättslig ansvarsfördelning kan påverka författarens frihet och kontroll över sin text på ett icke önskvärt sätt. Relationen mellan författare och förlag förändras. Det finns en uppenbar risk att författarens röst och särskilda uttryckssätt går förlorad om förläggaren ansvarar för allt innehåll. Författarens ställning skulle reduceras vilket i förlängningen innebär en inskränkning i författarens upphovsrätt.

Behov av kongruens i lagstiftningen för böcker i olika format

Förlagen ger ut tryckta böcker. Det är fortfarande det vanligaste utgivningsformatet. Samma innehåll kan efter en viss tid även ges ut i andra format. Ibland ges de andra formaten ut samtidigt med den tryckta boken, ibland innan. Vissa titlar kommer ut som e-böcker. En e-bok är en bok återgiven som text och/eller bild i digital form. E-böcker distribueras som nedladdningsbara eller strömmande ljudfiler till bokläsarna. De kan läsas på läsplattor, datorer och mobiltelefoner. Vissa titlar kommer ut som ljudböcker. En ljudbok är en bok återgiven som intalat ljud. Ljudböcker kan ges ut på fysiska ljudbärare, såsom CD, DVD eller minneskort, men de kan också ges ut som nedladdningsbara eller strömmande ljudfiler. En del böcker ges ut som beställningstryck, s.k. print on demand.

Idag ges de här olika bokformaten skydd på olika sätt enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. I vissa fall åtnjuter de inget skydd alls. Även ansvarsreglerna skiljer sig åt mellan formaten. Svenska Förläggareföreningen ser det viktigt att samla ihop lagstiftningen så den blir kongruent för de olika utgivningsformerna. Föreningen vill av skäl som redogjorts för ovan angående författaransvaret, att ansvaret för en boks innehåll ska vara detsamma oavsett på vilket sätt den publicerats. Idag bär

författaren endast ansvaret för den tryckta boken, medan det är utgivaren som blir ansvarig för e-böcker, ljudböcker och beställningstryck. Det råder idag också oklarhet i vem som ska utse ansvarig utgivare då böcker finns lagrade i en databas hos ett företag som endast distribuerar böckerna.

När det gäller grundlagsskydd, så är de böcker som förlagen publicerar i en databas skyddade. De exemplar av böcker som framställs ur denna databas är däremot inte grundlagsskyddade. Detta gäller framställda beställningstryck (print on demand), liksom nedladdade e-böcker och ljudböcker. Vanliga straffrättsliga regler för ansvar gäller avseende dessa exemplar av böcker. Denna ordning kan inte vara i överensstämmelse med den grundläggande rätten till tryckfrihet och yttrandefrihet.

/Pia Janné Nyberg

Jurist

Svenska Förläggareföreningen